

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

503. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 10. A 11. DECEMBRA 2014

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) ako nástroj politiky súdržnosti na obdobie 2014-2020 pre miestny, vidiecky, mestský a prímestský rozvoj“

(prieskumné stanovisko na žiadosť gréckeho predsedníctva)

(2015/C 230/01)

Spravodajca: Roman HAKEN

Pán Theodoros N. Sotiropoulos, veľvyslanec a predseda Výboru stálych predstaviteľov, požiadal 2. apríla 2014 v mene gréckeho predsedníctva Rady EÚ Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) ako nástroj politiky súdržnosti na obdobie 2014 – 2020 pre miestny, vidiecky, mestský a prímestský rozvoj“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. novembra 2014.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 503. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2014. (schôdza z 11. decembra 2014) prijal 133 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1. EHSV si uvedomuje, že v priebehu predchádzajúcich 20 rokov metóda LEADER preukázala svoju životaschopnosť. Tento prístup pomohol vidieckym aktérom zväziť dlhodobý potenciál svojich miestnych regiónov a osvedčil sa ako efektívny a účinný nástroj uskutočňovania rozvojových politík. Partnerský spôsob realizácie financovania projektových zámerov podporovala Európska komisia aj prostredníctvom iniciatív Spoločenstva URBAN, URBACT, EQUAL, ako aj iniciatív Miestna agenda 21, Transition Towns (mestá zmeny) a územných dohôd o zamestnanosti. Preto vznikol miestny rozvoj vedený komunitou (ďalej len CLLD z angl. community-led local development), novšia verzia metódy LEADER, ktorý je svojím spôsobom prechodnou zmenou.

1.2. CLLD je špecifický nástroj, ktorý sa využíva na nižšej ako regionálnej úrovni a ktorý dopĺňa ostatné opatrenia na podporu rozvoja na miestnej úrovni. CLLD je schopný aktivovať a zapájať miestne komunity a organizácie tak, aby prispievali k inteligentnému a udržateľnému rastu podporujúcemu začlenenie. Posilňuje územnú súdržnosť a umožňuje dosiahnuť špecifické politické ciele, a to aj vo vzťahoch s partnermi mimo EÚ. Pomáha dosiahnuť dlhodobý rast pomocou účinného využívania európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) so zreteľom na tvorbu nových kvalitných pracovných miest a podnikov zahrňujúcu aktivity vedené komunitou v oblasti zmeny klímy a udržateľnosti v súlade so stratégiou Európa 2020.

1.3. Program CLLD sa musí čo najrýchlejšie pretransformovať na nástroj „SMART“, aby pomohol miestnym aktérom nájsť cestu z hospodárskej a sociálnej krízy a k obnoveniu dôvery v politiku Európskej únie. Treba klásť dôraz na inovatívne projekty, nové kvalitné pracovné miesta a podnikanie, a posilniť aktivity zamerané na riešenie klimatických zmien, udržateľný rozvoj a sociálne začlenenie v súlade s novou stratégiou Európa 2020. CLLD predstavuje nový typ partnerstva s cieľom podnecovať sociálne inovácie.

1.4. Väčšina členských štátov začlenila CLLD do svojich dohôd o partnerstve, čo svedčí o význame, ktorý sa v súčasnosti pripisuje miestnemu rozvoju ⁽¹⁾. Tento spôsob viacstranného riadenia by sa mal rozšíriť na všetky aktivity zabezpečované prostredníctvom fondov EŠIF, vrátane možnosti povinnej miery využitia vo všetkých fondoch (minimálne 5 %). EHSV sa zasadzuje za to, aby tento nástroj začali postupne využívať všetky členské štáty EÚ v duchu zásady partnerstva a výmeny osvedčených postupov.

1.5. EHSV víta, že grécke a talianske predsedníctvo Rady EÚ v roku 2014 pripisujú veľký význam politike súdržnosti, ktorá je cenným nástrojom na posilnenie udržateľného rastu a prekonanie súčasnej hospodárskej krízy v Európe.

1.6. EHSV predpokladá, že aj toto stanovisko napomôže realizáciu pilotných projektov (financovaných aj zo zdrojov Európskej komisie) na overenie nástroja CLLD tam, kde sa teraz neuplatňuje, teda aj v podmienkach prímestského a najmä mestského prostredia, a tým aj rozšírenie perspektívy využitia tohto nástroja. EHSV podporuje uplatňovanie CLLD v období rokov 2014 – 2020 pre všetky fondy a pre vidiecke a mestské oblasti tam, kde bude o túto metódu záujem. Ide o kombináciu reprezentatívnej a participatívnej demokracie, teda nástroj, ktorý umožňuje zástupcom verejnej správy partnersky spolupracovať s organizovanou občianskou spoločnosťou a občanmi.

1.7. EHSV je presvedčený, že je vhodné umožniť miestnym aktérom – občanom, hospodárskym a sociálnym partnerom, mimovládny organizáciám a miestnym samosprávam – podieľať sa napr. na stratégii miestneho rozvoja na mieste, kde žijú, pomocou metódy CLLD. Zároveň je po skúsenostiach s metódou LEADER vo vidieckych oblastiach potrebné dať mestskému CLLD jeho náplň, aby mestá a občania mali predstavu, aké opatrenia bude možné v rámci CLLD v mestách navrhovať.

1.8. EHSV je sklamaný, že verejná správa často nie je metóde CLLD naklonená, a to aj napriek jej účinnosti. Je nevyhnutné venovať sa stratégii, ktorá bude informovať a odborne usmerňovať všetkých aktérov, podrobnejšie sa zamerať na verejné orgány a rozvíjať a uskutočňovať stratégie miestneho rozvoja na podporu využívania tejto príležitosti. Význam „vlastníctva výstupov“ v podobných skupinách je kľúčom k dlhodobej stabilite rozvojových stratégií i pre plnenie cieľov stratégie Európa 2020. Úspech tohto nástroja v zásadnej miere závisí od politickej podpory na všetkých úrovniach (EÚ, národnej, regionálnej a miestnej).

1.9. EHSV upozorňuje, že sociálni a hospodárski partneri a organizovaná občianska spoločnosť musia byť do CLLD väčšmi zapojení, je však nevyhnutné posilniť ich kapacity pre túto úlohu. Priama účasť všetkých týchto partnerov v partnerstve s verejnou správou je základom pre skutočné zastupovanie záujmov a potrieb občanov.

1.10. EHSV sa domnieva, že CLLD ako inovácia v oblasti regionálnej politiky nie je dostatočne známy ani na miestnej úrovni, ani na úrovni niektorých členských štátov, ani v platformách potenciálnych nositeľov tohto prístupu. S cieľom pomôcť s uplatňovaním nového nástroja CLLD v európskych politikách je potrebné vypracovať podrobnú hodnotiacu analýzu toho, ako k nemu daný členský štát pristúpil, a poskytnúť odporúčania, ako ho účinne uplatňovať. Súčasne takto vznikne štúdia, v ktorej budú uvedené nielen príklady osvedčených postupov, ale aj neúspechy, ktorým sa treba v budúcnosti vyhnúť. EHSV má záujem sa na vypracovaní takejto štúdie podieľať spolu so zodpovednými útvarmi Európskej komisie, Európskeho parlamentu, Rady a Výboru regiónov. Štúdia by mohla byť základom pre vznik medziskupiny CLLD, ktorá by bola medziinštitucionálnou platformou.

⁽¹⁾ Na obdobie rokov 2014 – 2020 sú v nariadení (EÚ) č. 1303/2013 o spoločných ustanoveniach definované tri rôzne integrované prístupy: CLLD je jedným z nich spolu s integrovanými územnými investíciami (ITI) a spoločnými akčnými plánmi.

1.11. V súvislosti s miestnym rozvojom vedeným komunitou EHSV podporuje:

- a) **financovanie z viacerých fondov** – sledovať a upevňovať metódu CLLD v rámci financovania z viacerých fondov v celej Európe aj programov EÚ, zasadzovať sa o čo najrýchlejšie spustenie ďalšieho programového obdobia;
- b) **zjednocovanie postupov a prístupov** – podpora vysokej kvalitatívnej úrovne CLLD v EÚ, štandardizácia pôsobenia MAS ⁽²⁾ (miestnych akčných skupín) a vzájomná výmena osvedčených postupov, podpora pokrytia bielych miest, aby bolo možné rozšíriť metódu LEADER územne i tematicky – podmienka úspešného fungovania metódy LEADER/CLLD v rámci rôznych programov EÚ;
- c) **vytváranie sietí a spoluprácu** – základná podmienka kvalitného fungovania metódy CLLD – realizácia projektov spolupráce v rámci existujúcich sietí a vytváranie sietí na regionálnej, národnej a európskej úrovni sú nevyhnutné na to, aby náklady na vytváranie a činnosť sietí (vrátane členských príspevkov) boli refundovateľné;
- d) **rozšírenie metódy** – podporovať uplatňovanie metódy CLLD aj mimo európskeho územia, napr. v rámci predvstupového rokovania či rozvojovej politiky;
- e) **zjednodušovanie procesu** – nezaplaviť tieto malé subjekty na miestnej úrovni prílišnou administratívnou agendou, všade tam, kde je to možné zredukovať vedenie výkazov na najnižšiu možnú, no dôveryhodnú úroveň, nedopustiť, aby zodpovedné orgány robili zmeny pravidiel v priebehu implementácie EŠIF, okamžite plošne začať programy poskytujúce informácie a semináre umožňujúce výmenu dobrých skúseností a podporujúce miestnych verejných a súkromných aktérov;
- f) **budovanie kapacít sociálnych a hospodárskych partnerov spolu s aktérmi občianskej spoločnosti**, aby mohol čo najväčší počet partnerov navrhnuť aktívny prístup k CLLD do konca lehoty na predkladanie návrhov (31. december 2017).

1.12. Metodiku CLLD možno v plnej miere uplatniť nielen na zdroje EŠIF, ale je možné ju použiť aj pri prerozdelení prostriedkov z vlastných zdrojov (z miestnej, regionálnej a národnej úrovne). Preto je dôležité, aby sa stratégie rozvoja, konkrétne projekty a spôsoby ich realizácie nevytvárali podľa predpokladaných zdrojov EÚ, ale aby odrážali skutočnú potrebu zmeny kvality života miestnej komunity.

1.13. EHSV považuje za zásadné dôrazne zotrvať na základných zásadách metódy CLLD. Je potrebné, aby vyvážené partnerstvo s účasťou miestnej komunity bolo podmienkou *ex ante* na získanie dotácií. Aby bol miestny rozvoj efektívny, je nevyhnutné zamedziť formálnemu prístupu, keď sa v záujme získania dotácií partnerstvo iba deklaruje, ale v praxi nie je skutočnosťou. Musí sa vyvinúť účinný systém kontroly a dohľadu, aby sa princíp CLLD nezneužíval.

1.14. EHSV konštatuje, že neodmysliteľným faktorom nielen v čase hospodárskej krízy je pri tomto nástroji transparentnosť tokov z verejného rozpočtu, zvýšenie dôvery medzi orgánmi verejnej správy a obyvateľmi a efektívnosť investovaných prostriedkov. Podobné partnerské prístupy presadzuje taktiež OSN, OECD, Svetová banka a ďalšie inštitúcie. Ide o rozšírený prístup, v rámci ktorého sa podporuje využívanie metód CLLD mimo Európy, napríklad pri predvstupových rokovaníach o politike rozvoja a v snahe dosiahnuť ciele udržateľného rozvoja OSN na rok 2015 a záväzky v oblasti zmeny klímy.

⁽²⁾ Vyžadovať a zaisťovať rovnaké podmienky pre uplatňovanie nástroja CLLD v členských štátoch EÚ, v súlade so zásadami metódy a so zreteľom na národné a regionálne špecifiká.

1.15. EHSV definuje možné výzvy pre budúce obdobie v rámci CLLD týkajúce sa zjednodušenia a obmedzenia administratívnej záťaže:

- a) podporovať vytvorenie a rozvoj alternatívnych nezávislých rozhodcovských a zmierovacích systémov (plaforiem), zložených z expertov, na rýchle a jednoduché riešenie administratívnych a finančných problémov, prípadne konfliktov medzi riadiacimi jednotkami operačných programov a projektovým manažmentom jednotlivých partnerstiev (obdoba finančných audítorov, avšak nielen pre finančnú oblasť);
- b) presadiť do praxe zásadu, aby sa implementačné orgány (vrátane kontrol monitorovacích správ) zaoberali a) výstupmi, výsledkami, prínosmi a dosahmi projektov; b) oprávnenosťou nákladov a c) dodržiavaním termínov, nie však detailmi, ktoré vznikajú na ceste k týmto výsledkom;
- c) vyhlasovať na danom území aj výzvy na „integrované projekty“ predkladané viacerými uchádzačmi (obdoba prístupu EQUAL);
- d) vo finančnej oblasti zmeniť doterajšie ponímanie nezrovnalostí a výklad pojmu porušenie rozpočtovej disciplíny:
 - nepoužívať neprimerane tvrdý výklad v prípadoch, keď ide o bagatel, teda o „pár eur“: nepreverovať a nepovažovať za nezrovnalosť prípady, keď nie je správne zaúčtovaná či chýba čiastka napr. do 10 (alebo 40) EUR,
 - ak je súčasne škoda menšia než náklady na jej odstránenie (na strane príjemcu aj kontrolného orgánu), nemala by sa riešiť, aj keď sa zaeviduje a kumuluje s ďalšími malými škodami.

1.16. EHSV odporúča pre rôzne typy využitia programu CLLD použiť odlišnú terminológiu, rovnako ako je to v prípade vidieckych miestnych akčných skupín a miestnych akčných skupín v oblasti rybolovu. Pre mestské MAS použiť napríklad názov „mestské partnerstvá“, pre CLLD v mestskom (urbánnom) priestore CLLD-U. Pomohlo by to lepšie rozlíšiť, o aký priestor ide, a tiež rozlíšiť smerovanie finančných tokov. Zároveň odporúčame podľa vzoru úspešného programu LEADER zvážiť aj pre CLLD nové pomenovanie, nejaký zaujímavý akronym, ktorý budú všetci aktéri lepšie akceptovať. Názov je neoddeliteľnou súčasťou propagačnej kampane a CLLD môže zostať „pod čiarou“ ako názov metódy.

2. Úvod do problematiky: nástroj CLLD a jeho vznik (program LEADER) – história, dosah, stanoviská európskych inštitúcií

2.1. Základné princípy metódy LEADER – pridaná hodnota a ich uplatnenie v metóde CLLD:

2.1.1. Prístup zameraný na danú oblasť

Na udržateľný rozvoj menšej definovanej oblasti program využíva jej skutočný potenciál. Zohľadňuje jej výhody a nevýhody a vytvorená stratégia rozvoja zodpovedá jej skutočným potrebám. Hranica oblasti nie je definovaná iba administratívnou hranicou a je flexibilná.

2.1.2. Prístup zdola nahor (bottom-up)

Pri rozhodovaní a stanovovaní priorít stratégie rozvoja pripisujeme veľký význam zapojeniu oblastnej správy a obyvateľov. Dôraz na najnižšiu úroveň je tým najdôležitejším bodom zo siedmich bodov programu. Program sa však týmto nesnaží nahrádzať vyššiu národnú úroveň, ale skôr podporovať výmenu medzi týmito dvomi úrovňami.

2.1.3. Miestna akčná skupina

Dôležitou súčasťou programu je podpora pri zakladaní miestnych skupín. Miestne skupiny majú spojiť partnerov z verejnej, súkromnej a dobrovoľníckej sféry a viesť k dialógu o smerovaní rozvoja oblasti.

2.1.4. *Inovatívny prístup*

Program podporuje inováciu. Snaží sa vytvárať nové produkty, procesy, organizácie a trhy. Inovácia sa dosahuje poskytnutím čo najväčšej flexibility miestnym skupinám.

2.1.5. *Integrovaný a viacodborový prístup*

Vo svojom prístupe program kladie dôraz na integráciu rôznych odborov. Hospodársku, sociálnu a kultúrnu oblasť a oblasť životného prostredia sa program snaží koordinovať a zakomponovať do celistvých projektov.

2.1.6. *Vytváranie sietí*

Program podporuje zakladanie sietí zameraných na výmenu skúseností medzi účastníkmi programu. Siete sú tak inštitucionálne – financované Európskou komisiou, ako aj menej formálne – národné, oblastné a miestne.

2.1.7. *Spolupráca*

Spolupráca v tomto programe však výmenou skúseností v rámci sietí nekončí. Miestne skupiny môžu priamo spolupracovať na jednom tematickom projekte.

2.1.8. *Animácia území*

V rámci reálnej práce s obyvateľmi na územiach je potrebné ich nielen informovať, ale tiež vytvárať prostredie pre komunikáciu a budovať dôveru v princíp, že ich námety budú objektívne vyhodnotené a zapracované.

2.2. **Výbor regiónov** považuje CLLD za „kľúčový nástroj harmonického rozvoja mestských a vidieckych oblastí, ktorý posilňuje možnosti rozvoja väzieb s okolitými prímestskými a vidieckymi oblasťami“⁽³⁾.

2.3. **Európsky hospodársky a sociálny výbor** vydal k partnerskej spolupráci a účasti viaceré stanoviská, z ktorých niektoré sú uvedené v poznámkach pod čiarou⁽⁴⁾.

2.4. **Európska komisia** predložila materiály na uskutočňovanie CLLD, ktoré vychádzajú zo skúseností metódy LEADER: „European Structural and Investment Funds, Guidance for Member States and Programme Authorities, Guidance for Beneficiaries – Guidance on Community-Led Local Development for Local Actors“⁽⁵⁾ a „Guidance on Community Led Local Development in European Structural and Investment Funds“⁽⁶⁾.

2.5. Tieto dokumenty by sa mali šíriť účinnejšie podľa skutočnej proaktívnej stratégie poskytovania informácií. Zároveň treba pravidelne poskytovať priestor pre spoločné stretnutia aktérov CLLD a expertov s možnosťou diskusie a porovnávania prístupu uplatňovaného v rôznych regiónoch EÚ. Základňu pre tieto činnosti by mohol poskytnúť napr. EHSV.

⁽³⁾ Stanovisko Výboru regiónov „Miestny rozvoj riadený Spoločenstvom“ (Ú. v. EÚ C 17, 19.1.2013, s. 18).

⁽⁴⁾ Stanoviská EHSV: „Správa vecí verejných a partnerstvo v regionálnej kohéznej politike“ (Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 143), „Stratégia a programy kohéznej politiky (2007 – 2013)“ (Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 141), „Účinné partnerstvá v politike súdržnosti“ (Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 1), „Úloha a priority politiky súdržnosti v rámci stratégie Európa 2020“ (Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 1), „Regionálna politika a inteligentný rast“ (Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 82), „LEADER ako nástroj miestneho rozvoja“ (Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 15), „Všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch“ (Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 30).

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors.pdf

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf

3. Miestne akčné skupiny (MAS) vo vidieckom priestore a podpora ich úlohy v období rokov 2014 – 2020 – verejný rozpočet pod verejnou kontrolou

3.1. Miestna akčná skupina je základnou jednotkou programu LEADER. Ide o miestne partnerstvo s proporcionálnym zastúpením sektorov i oblastí činnosti. MAS má právnu subjektivitu a stanovené riadiace a rozhodovacie postupy. Celkový počet MAS v EÚ podporovaných z programov rozvoja vidieka a iných opatrení typu LEADER je 2 402 a pokrývajú 77 % celkového územia EÚ⁽⁷⁾, t. j. približne 90 % vidieckeho územia a viac ako 50 % populácie EÚ⁽⁸⁾.

3.2. Metóda LEADER sa natoľko osvedčila, že by sa mala rozširovať v rámci možností na celom území vidieckeho priestoru v EÚ. Zároveň je nevyhnutné zabezpečiť kompatibilitu pravidiel pre medzinárodnú spoluprácu medzi MAS z rôznych členských štátov.

3.3. Ako navrhované priority programu na obdobie 2014 – 2020 je možné takisto uviesť:

- a) **mládež na vidieku** – mladí ľudia z centier do vidieckych oblastí, vhodné prostredníctvom využitia CLLD, atraktivné vidieckeho priestoru pre mladú generáciu, podpora rozvoja a dostupnosť informačných technológií, podpora vzdelávania;
- b) **miestne hospodárstvo** – podpora miestneho hospodárstva, podpora drobného podnikania subjektov mimo odvetvia poľnohospodárstva (napr. revitalizácia živnosti a mikropodnikov) a malých a stredných podnikateľov;
- c) **sociálne podnikanie** – posilnenie sociálneho podnikania na miestnej úrovni v inovatívnych sektoroch s dosahom na tvorbu pracovných miest a udržateľný rozvoj (napr. cestovný ruch, obnoviteľné zdroje energie alebo kultúrne a športové aktivity). Zásadný význam má skutočnosť, že aktéri na miestnej, štátnej a európskej úrovni a ostatní hospodárski partneri uznávajú sociálne hospodárstvo ako kľúčový faktor miestneho hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Európske inštitúcie by mali navrhnúť kampane na vyzdvihnutie príspevku sociálneho hospodárstva k miestnemu rozvoju. Okrem toho by mali stanoviť všeobecné pokyny, ako zahrnúť sociálne podniky do partnerstva miestneho rozvoja. EHSV preto navrhuje vytváranie družstiev a iných sociálnych podnikov pomocou verejných a súkromných poradenských služieb s podporou podnikateľov a podnikateľských inkubátorov na miestnej úrovni. EHSV podporuje propagáciu partnerstva medzi miestnymi sociálnymi podnikmi a miestnou a regionálnou správou s cieľom poskytovať potrebné služby (napr. sociálne začleňovanie, vzdelávanie);
- d) **zdravú produkciu potravín** a regionálne produkty;
- e) **rozvoj technickej infraštruktúry** (napr. čistiare odpadových vôd, vrátane domových a koreňových);
- f) **prechod na udržateľnú a nízkouhlíkovú spoločnosť**. To by sa mohlo odrážať v ukazovateľoch a cieľoch CLLD naviazaných na udržateľnosť, emisie CO₂, odolnosť a dosahovanie cieľov EÚ v oblasti udržateľného rozvoja a klimatických zmien a takisto v cieľoch udržateľného rozvoja OSN na rok 2015 a v záväzkoch v oblasti zmeny klímy.
- g) **efektívne využívanie existujúcich sietí** (napr. celoštátne siete pre vidiek – *National Rural Networks*).

4. Prímestský priestor a miestne akčné skupiny v oblasti rybolovu – špecifické výzvy

4.1. Prostredie medzi mestom a vidiekom v tesnom susedstve poskytuje priestor na efektívne využitie miestneho rozvoja vedeného komunitou. Tento typ nástroja umožní reagovať na meniace sa správanie v priestore a povedie k zohľadneniu funkčných väzieb na danom území. Väzby medzi mestom a prímestským vidiekom sú veľmi výrazné a zaslúžia si špecifický prístup.

⁽⁷⁾ European Network for Rural Development (ENRD), LEADER Infographic.

⁽⁸⁾ Depoele, van L., *Local development strategies in the EU, The Case of LEADER in Rural Development*, s. 4:
http://www.eurolocaldevelopment.org/wp-content/uploads/2013/03/local_development_strategies_in_the_eu-pdf

4.2. V prímestskom priestore sa vyskytujú špecifické problémy (výzvy), ktoré je možné riešiť prostredníctvom CLLD. Základné výzvy predstavuje udržateľná mobilita, budovanie sociálne súdržnej spoločnosti a stanovenie priorít pre využívanie pôdy. Prímestský priestor sa nachádza v zázemí miest s viac ako 25 000 obyvateľmi. Zmienku si zasluhuje spoločný výskumný projekt OECD a Európskej komisie „Rurban“, ktorého cieľom bolo identifikovať a vyhodnotiť formálne i neformálne partnerstvá medzi vidiekom a mestami a ich prínos pre miestny rozvoj⁽⁹⁾.

4.3. Od roku 2007 sa takisto využíval miestny rozvoj v rámci Európskeho rybárskeho fondu na podporu udržateľného rozvoja rybárskych spoločenstiev prostredníctvom miestnych akčných skupín v oblasti rybolovu.

5. Mestský priestor – aktivizácia obyvateľstva a zabezpečenie financovania miestneho rozvoja

5.1. Jednotná definícia mestského priestoru neexistuje, predpokladáme využitie národných a miestnych pravidiel a zvyklostí. Pri vidieckom priestore sa používa kritérium maximálnej veľkosti mesta s počtom 25 000 obyvateľov. Analogicky je to možné využiť aj pri mestských oblastiach (v tomto prípade pri zohľadnení minimálneho počtu 10 000 a maximálneho počtu 150 000 obyvateľov). Verejnú správu by zastupovali jej zástupcovia, ktorí sú za dané územie zodpovední, najlepšia by bola kombinácia zástupcov z centrálného magistrátu mesta a z mestskej časti/mestských častí (napr. určitej štvrti, sociálne vylúčenej lokality, oblasti mesta s určitým druhom problémov a pod.).

5.2. Ako zdroj inšpirácie je možné využiť skúsenosti konkrétnych miest, ktoré nazbierali prostredníctvom zapojenia do operačného programu Urbact II, European Knowledge Development Platform⁽¹⁰⁾ (výhľadovo do Urban Development Platform)⁽¹¹⁾. Za zmienku stojí aj skúsenosť získaná v rámci iniciatív „Transition Towns“ a „Permaculture communities“, kde niekoľko tisíc miestnych komunit v celej EÚ úspešne propagovalo udržateľný rozvoj vedený komunitou.

5.3. Dvadsať rokov skúseností na vidieku tiež znamená, že vidiek bude učiť mestá, spočiatku napríklad na prechodné obdobie, ktoré sa bude vyhodnocovať. V praxi tak spolu s ďalšou odbornou podporou a coachingom dôjde k transferu metodiky.

5.4. Už v programovacom období 2007 – 2013 sa na úrovni miest vytvárali poradné orgány v podobe miestnych podporných skupín Urbact (Urbact Local Support Group), ktoré boli zapojené do procesu tvorby miestnych akčných plánov (Local Action Plan). Na rozdiel od metódy LEADER a CLLD však išlo o voľnejšie poradné združenie expertov, ktoré striktne nepožaduje zastúpenie jednotlivých sektorov. Zloženie týchto skupín sa riadilo tematickým zameraním konkrétneho projektu. Operačný program Urbact II finančne nepodporoval aktivity miestnych podporných skupín. V záujme zefektívnenia partnerského princípu aj v mestskom prostredí je nutné, aby sa partnerstvá vytvárali na základe CLLD a aby mali k dispozícii finančné prostriedky na zabezpečenie fungovania. „Tento prístup je takisto možné uplatňovať v mestských oblastiach a v oblastiach stredných a malých miest s ich funkčným zázemím v úlohe miestnych a subregionálnych centier⁽¹²⁾“.

5.5. Vzhľadom na problémy, ktoré mestá riešia, sú rôzne operačné programy vhodným nástrojom na financovanie pilotných projektov prostredníctvom CLLD. Preto navrhujeme, aby sa metóda miestneho rozvoja vedeného komunitou a ňou vytvorené stratégie v pilotných programoch využili na financovanie na území miest (napr. aj v oblastiach životného prostredia, ochrany kultúrnych pamiatok a dedičstva atď.)⁽¹³⁾.

5.6. Bolo by vhodné zozbierať príklady osvedčených postupov v oblasti rozvoja miest prostredníctvom partnerského prístupu z rôznych členských štátov, ktoré by mohli byť súčasťou štúdie spomenutej v bode 1.10. Usmernením pre prácu v partnerstve môže byť aj spracovaný kódex „Zásada partnerstva pri čerpaní fondov spoločného strategického rámca – prvky Kódexu správania EÚ pre partnerstvo“⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ <http://www.oecd.org/regional/rurbanrural-urbanpartnerships.htm>

⁽¹⁰⁾ www.eukn.org.

⁽¹¹⁾ http://www.emi-network.eu/Sharing_knowledge/News_on_EU_policy/Cohesion_Policy_2014_2020_negotiations_about_the_urban_dimension

⁽¹²⁾ Združenie poľských miest, január 2014, <http://ldnet.eu/CLLD+in+urban+areas>

⁽¹³⁾ Okrem uplatňovania nástroja CLLD je relevantným integrovaným nástrojom aj integrovaná územná investícia (ITI). Uplatňovanie týchto nástrojov zároveň povedie k synergickým účinkom.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_sk.pdf

6. Ako dosiahnuť plošné a častejšie využívanie programu CLLD?

6.1. Miestny rozvoj vedený komunitou má pomáhať občanom pri zmysluplnom a udržateľnom rozvoji ich obcí a miest. Občania sa prostredníctvom CLLD môžu priamo podieľať na zvyšovaní kvality života vo svojej komunite; ide pritom o skutočný inkluzívny rast s viditeľnými výsledkami na miestnej úrovni. Pri zavádzaní CLLD je samozrejme potrebné vyčleniť zdroje na budovanie kapacít, aby všetci partneri mohli plniť svoju úlohu, a neboli len pozorovateľmi procesu, a aby sa mohli aktívne podieľať na horizontálnom partnerstve v zmysle viacúrovňovej správy. Ďalej je potrebné podporiť *coaching* a *mentoring* od skúsenejších aktérov a expertov, t. j. vzdelávanie a školenie. Súčasný návrh musí zároveň analyzovať a vysvetliť dôvody efektivity a úspechu metódy LEADER a zdôvodniť, prečo by sa metóda CLLD mala rozšíriť na všetky programy z európskych štrukturálnych a investičných fondov v záujme dosiahnutia úspechu politiky súdržnosti.

6.2. Tam, kde sa zatiaľ k tejto metóde nepristúpilo, treba využiť strednodobé hodnotenie na to, aby bola v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) 2014–2020 zavedená.

6.3. Dôležitým aspektom je výmena odborných znalostí sociálnych a hospodárskych partnerov, zástupcov občianskej spoločnosti, samosprávy a štátnej správy, ktorá by sa mala mnohostranne podporovať.

6.4. Formulovanie stratégií CLLD si vyžaduje určitý čas, je však dôležité, aby v danom období bolo takisto dostatok času na ich uskutočňovanie a dostatočný rozpočet na financovanie jednotlivých opatrení. Príliš dlhá príprava bez dosahu na danom území (formou realizovaných projektov), rovnako ako urýchlené financovanie aktivít (z dôvodu konca obdobia čerpania) vedie k nedôvere k tomuto nástroju.

6.5. Ďalšími problémami, ktoré treba v záujme správneho používania CLLD riešiť, sú byrokracia a nadmerné administratívne prekážky, oneskorené preplácanie nákladov, predbežné financovanie projektov z vlastných zdrojov či pôžičiek, kde bremeno úrokov nesie konečný príjemca. Je možné zväziť modely participatívneho financovania, súkromno-verejné financovanie, organizovanú účasť bankového sektora s garanciou štátu.

6.6. Členské štáty často okrem predpisov Európskej komisie zavádzajú ďalšie, nevyžiadané predpisy „národnej“ byrokracie, ktoré veľmi komplikujú využívanie dotačných titulov a odrádzajú žiadateľov svojou zložitou a možnými dôsledkami. Okrem toho sa niektoré národné orgány usilujú minimalizovať náklady na animáciu územia a administratívu menších MAS, v dôsledku čoho by však mohlo dôjsť až ku kolapsu celého systému.

6.7. EHVS žiada výcvik školiteľov: školenie národných/regiónálnych aktérov by malo byť zabezpečené na základe článku 5 všeobecného nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 v rámci technickej pomoci. Takisto sa musia vytvoriť podmienky na účinné vytváranie sietí na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni, pretože práca v sieťach prináša výraznú pridanú hodnotu.

6.8. Bolo by vhodné zozbierať príklady osvedčených postupov z rôznych členských štátov, ktoré by mohli byť súčasťou štúdie spomenutej v bode 1.10.

V Bruseli 11. decembra 2014

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE